

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת בראשית - המאורות הגדולים - שנת תשע"ט.

השיעורים נכתבו

לעילוי נשמת

דוד בן משה יוסף
 אברהם מוקי בן שרה
 אסתר בת שבה
 רבקה יכט בת ר' שמעיה
 הינדא בת יעקב
 אליהו בן גמילה
 ר' ברוך בן יעקב
 יעקב בן רבקה
 יצחק בן מסעודה
 אלי סולטן בן אסתר
 ניר בן פלורנס
 יצחק בן שאול
 ישראל בן זונה
 אהרון יוסף בן משה דוד
 שאול בן מרדכי אריה
 יפה שניידל בת יצחק
 ברוך בן מינה
 אסתר בת קמרא
ת.ג.צ.ב.ה.

להצלחת

ר' משה בן שוקת זיזה וב"ב
 ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה!

המעוניינים לתרום להפצת העלון

יוכלו להתקשר:

0504-170-270

לרפואת

שלמה בן עליזה איזט
 אליהו בן שרה וב"ב
 זועם בן מיכל
 לוי בן איריס זונה
 אביב ישראל בן גילה
 יוסף בן רות
 גיתאי בן שרון
 תמר בת רזל
 לאה שרה בת זונה
 שלומי לוי בן יפה יקוט
 איילה בת זומה
 שיי בן סיגורה
 יוסף מרדכי בן תהילה שמוזה
 דיאנה ירקוני בת רבקה
 אסתר בת מסעודה
 אברהם ניסים בן סימי
 יובל בת גליה
 אליהו בן שולה

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת בראשית – המאורות הגדולים – שנת תשלע"ט.

אומרת התורה: {בראשית א, יד} **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת**
בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת
וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּלְשָׁנִים.

אומר רש"י – **יהי מארת וגו'**. מיום ראשון נבראו, וברביעי צוה עליהם להתלות ברקיע, וכן כל תולדות שמים וארץ נבראו מיום ראשון, וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו, הוא שכתוב (פסוק א) את השמים, לרבות תולדותיהם, ואת הארץ, לרבות תולדותיה: **והיו לאתות**. כשהמאורות לוקין סימן רע הוא לעולם, שנאמר (ירמיה י ב) מאותות השמים אל תחתו, בעשותכם רצון הקדוש ברוך הוא אין אתם צריכין לדאג מן הפרענות: **ולמועדים**. על שם העתיד, שעתידים ישראל להצטוות על המועדות, והם נמנים למולד הלבנה: **ולמים**. שמוש החמה חצי יום ושימוש הלבנה חציו, הרי יום שלם: **ושנים**. לסוף שלש מאות ששים וחמשה ימים יגמרו מהלכם בשנים עשר מזלות המשרתים אותם והיא שנה.

בא רבינו בחיי, ורוצה להסביר מה פירוש הדבר **"והיו לאתות"**;

אומר רבינו בחיי – **והיות לאותות**. כי בתנועת המאורות ובמהלכם נעשים אותות ומופתים בשמים דם ואש ותמרות עשן, וכמו שדרשו ז"ל (סוכה כט). כשהמאורות לוקין סימן רע לאומות שנאמר (ירמיה י) ומאותות השמים אל תחתו, ועוד שהם אותות לישראל בקריאת שמע של בקר שמצותה עם הנץ החמה, וקריאת שמע של ערב שמצותה עם צאת הכוכבים, גם בחיוב ברכת השמש בתקופת תמוז שחייב אדם לברך ברוך עושה בראשית, וכן דרשו רז"ל בברכות פרק הרואה (נט). ת"ר הרואה חמה בתקופתה ולבנה בטהרתה וכוכבים במשמרותם ומזלות בעתם אומר "ברוך עושה בראשית", וגם בהיות הלבנה בחדושה שחייב לברך אשר במאמרו ברא שחקים.

כותב החזקוני – **והיו לאתות**. שבהם אעשה אותות כגון למשה ליהושע ולחזקיה וכתוב מאותות השמים אל תחתו. דבר אחר והיו לאתות על העתידות כי החושים אומרים עתידות על מה שחוזים בהם.

מובא בספר אוצר הראשונים בשם ספר הגן – **ולמועדים**. כתיב מלא בוי"ו, ששה ימים שצריך לקדש על היין, אלו הן: פסח, שבועות, כיפור, סוכות, שמיני עצרת, ראש השנה. ורמז לדבר, אין שום פסוק בשיר השירים מתחיל בוי"ו רק "וחכך יין הטוב" {ז, י}, וכן במזמור ברכי נפשי את ה' בספר תהלים אין שום פס' מתחיל בוי"ו רק ויין ישמח לבב אנוש.

ממשיכה התורה ואומרת: {שם טו} **וְהָיוּ לְמֹאֲרֹת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ וְיְהִי כֵן.**

כותב רש"י – **והיו למאורות**. עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם.

זה מה שנקרא 'בנוס'; השמש והירח נועדו לקבוע את המועדים והשנים. המאורות הם דבר נוסף – ולמה? כי היה אור עוד לפני השמש והירח, כמ"ש **"וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר"** וכו'. ממילא מובן, שלא צריך את השמש והירח בשביל שיהיה אור.

שאלת השאלה – אז ממה היה האור בבריאה?

אומר האור החיים הקדוש, שביום הראשון לבריאה ברא הקב"ה חמשה מיני אורות – איפה זה מופיע? אומרת התורה:

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת בראשית. מתחילים את החומש הראשון מתוך חמשה חומשי תורה. יש כ"כ הרבה על מה לדבר בפרשת בראשית, ולכן הייתי רוצה לקחת נק' אחת מיני רבות ולהרחיב בה:

פותח רש"י הקדוש ואומר – **בראשית**. אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל [את] התורה אלא (שמות יב ב) מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו [בה] ישראל...

שאלת השאלה – מה פירוש 'שהיא המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל' – והרי אברהם אבינו נצטוה על ברית המלה ויעקב אבינו נצטוה על גיד הנשה וכו'?

אומרים המפרשים, הכוונה היא למצוה שנצטוו בה כלל ישראל. אברהם נצטוה על ברית המילה כחיד. [אעפ"י שעם ישראל נימולו מאברהם ועד גלות מצרים – הציווי עצמו היה רק ליחיד – אברהם אבינו], וכך גם לגבי יעקב אבינו שנצטוה כחיד על איסור אכילת גיד הנשה. הציווי הראשון שקיבלו ישראל כעם, היה מצות קידוש החודש, כמ"ש {שמות יב, ב} **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים וְרֹאשׁ חֳדָשִׁים רֹאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה.**

יש אומרים, מדוע פתח רש"י דוקא במימרא של רבי יצחק, היות ולאביו קראו 'רבי יצחק' לכן הוא רצה משום כבוד אביו לפתוח דוקא במימרא על שמו כדי לכבדו;

כותב הספר חקרי לב {פ' בראשית} – דקדקתי בפירוש רש"י לתורה, ומצאתי שרק בשתי פרשיות פתח רש"י את פירושו, בהזכרת שם בעל המאמר שאת דבריו ציטט: בפר' בראשית ובפר' תזריע. כאן פתח ב"א"ר יצחק, ובי"תזריע" {ויקרא יב, א} פתח ב"א"ר שמלאי: כשם שיצירתו של אדם, אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף. ולכאורה, מדוע רק בשתי אלה הזכיר את שם בעל המאמר? הלא כמעט בכל פרשה פתח בדברי חז"ל, ולא ציין את שם האומר.

הצד השווה שבשני המאמרים, מפורש בדברי רבי שמלאי: הַתָּאמָה שְׁבִין סֹדֵר הַיְצִירָה שֶׁל בְּעֵלֵי הַחַיִּים וְהָאָדָם, לְבִין סֹדֵר הַדִּינִים שֶׁלָּהֶם: ב"בראשית" נכתבה יצירת האדם בסוף, וגם ב"תזריע" נכתבו דיני הטהרה והטומאה שלו לאחר שפורטו בעלי החיים הטהורים והטמאים, בפר' "שמניני". אבל לענ"ד, יתכן שיש כאן גם קשר נוסף, סמוי, שרש"י טמן בשתי פרשיות אלו: שמו של רש"י הוא שלמה יצחק (בן יצחק). ידוע, שדרך מחבר ספר לרמוז את שמו בפתח ספרו. לכן, משום כבוד אביו, פתח רש"י את פירושו לתורה במאמר של רבי יצחק, ואת שם עצמו הזכיר ברמז ב"א"ר שמלאי – אל"ף מוחלפת בה"א, והרי לפנינו: 'שלמה'. נמצא, שבפתח שתי פרשיות אלו רָמַז את שמו ושם אביו לזכר עולם – ואת צנועים, חכמה' {משלי יא, ב}.

ביאור נוסף, ראיתי בא' המפרשים שאומר שרש"י הקדוש פותח את התורה באל"ף ומסיימה בת"ו, שנאמר "יישר כחך ששברת" – לומר לך שהתורה היא מאל"ף ועד ת"ו. מקיפה את כל האותיות כולם.

לאחר ההקדמה הזאת, נוכל להיכנס לנושא שבו הייתי רוצה לעסוק היום – מיקום השמש והירח בבריאה – היום הרביעי בשבוע:

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אומר רש"י – **המארת הגדלים** וגו'. שוים נבראו, ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד.

השאלה הראשונה ששואל ה**שפתי חכמים**, מאיפה לקח רש"י שהם היו שני מאורות שווים – והרי נאמר "שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים" – שניהם גדולים אבל לא נאמר "שוים"? – אבל זו לא ראייה, ולמה?

כי אומר לנו **האבן עזרא**², שמה שנאמר על המאורות 'גדולים' זה ביחס לכוכבים; ביחס לכוכבים שהם קטנים, המאורות הללו גדולים. אבל זה לא אומר לנו שהם היו שווים.

הגאון מוילנא לומד שהם היו שווים דוקא מהמילה "שְׁנֵי";

אומר **הגאון מוילנא** – כי הדרש מוכרח מלשון שאמר "ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים". אשר נאמר "ויעש שני" מורה שהיו שניהם שוים³ ואיך אמר אח"כ את המאור הגדול ואת המאור הקטן, וא"כ ההכרח לומר שנבראו שניהם שוים רק בשביל שאמרה הלבנה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. אמר לה לך ומעטי את עצמך.

מקור דברי רש"י, הם מדברי הגמרא במסכת חולין:

אומרת הגמרא [מסכת חולין ס, ב] – **רבי שמעון בן פיזי רמי** {בראשית א-טז} **ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים** הרי שנבראו שניהם גדולים וכתוב ונאמר מיד באותו פסוק **את המאור הגדול** לממשלת היום ו**את המאור הקטן** לממשלת הלילה. הרי שנבראה הלבנה קטנה! אלא כך היה הדבר: מתחילה נבראו שניהם שוים ואז אמרה ירח לפני הקב"ה: **רבש"ע** וכי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?⁴ אמר לה הקב"ה: **לכי ומעטי את עצמך** וכך נתמעטה הלבנה ונעשתה "המאור הקטן". ממשיך ר' שמעון בן פיזי ומספר: אמרה לפניו: **רבש"ע** וכי הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעית את עצמי?! אמר לה הקב"ה כדי לנחמה: **לכי ומשול ביום ובלילה** שהלבנה נראית לפעמים אף ביום, ואילו השמש אינה 'מושלת' בלילה כלל. אמרה ליה הלבנה לקב"ה: **מאי רבותיה** מה הגדולה בכך? **דשרגא בטיהרא מאי אהני** שהרי נר בצהרים מה הוא מועיל? כלומר, שהאור המועט של הלבנה ביום בטל כלפי אור השמש, ומה בכך שהיא מאירה מעט גם ביום. אמר לה הקב"ה ללבנה: **זיל לימנו בך ישראל ימים ושנים** לך, ובני ישראל ימנו בך ימים ושנים, שכל חדשי השנה, וכן ימי החודש והמועדים נקבעים על פי הלבנה, ולא על פי החמה. אמרה ליה הלבנה לקב"ה: **יומא נמי, אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא** השמש ג"כ אי"א שלא למנות על פיה את התקופות, היינו את עונות השנה, שהמועדים נקבעים גם על פיהם בעיבור השנה, **דכתיב** {בראשית א-יד} **והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים**, שלשון 'והיו' ברבים משמע גם החמה וגם הלבנה. אמר לה הקב"ה: **זיל,**

{א, ג} **ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור** – פעמיים; {שם ד} **וירא אלהים את האור כי טוב** וגו' – פעם שלישית – **ויבדל אלהים בין האור ובין החשך** – פעם רביעית; {ה} **ויקרא אלהים לאור יום** וגו' – פעם חמישית;

כותב האור החיים הקדוש – **אכן** ירצה הכתוב, להיות שקדם ביום ראשון וברא האור ותמצא שאמר בפרשה ראשונה ה' פעמים אור ורמזו ז"ל (תיקונים ה) כי ה' אורות נבראו והבדילם ה' לנחלתו לעתיד לבא לצדיקים, והן עתה ביום רביעי האציל מהאורות חלק המספיק לעולם ותלאו ברקיע השמים, והוא אומר **יהי מאורות** פירוש יהי חלק אחד מאורות הנבראים ביום ראשון והתנה שלא יהיו קבועים אלא שישוּבו כדי שבאמצעות הסיבוב יוכר יום ולילה, וזה עשה לסימן הכרת הימים המקודשים כאומר **לאותות ולמועדים** וגו'.

בא רבינו בחיי ושואל שאלה מאד יפה – למה ברא הקב"ה את המאורות ביום הרביעי, ואת הצמחים ביום השלישי. לכאורה, המאורות חשובים יותר?¹

אומר **רבינו בחיי** – ויש לך לדעת כי מה שנבראו המאורות ביום ד' מפני שיום ד' הוא אמצעי לשבעת ימי בראשית, והחמה קבוע בגלגל רביעי שהוא אמצעי לגלגל ז' המשרתים על דרך שצ"ם חנכ"ל (נוטריקון שבתאי, צדק, מאדים, חמה, נגה, כוכב, לבנה), ועוד מפני ששני המאורות האלה משתנים בכל יום ארבעה פעמים ביום בד' משמרות, ובחדש בד' שבועות, ובשנה בד' תקופות, על כן נתיחד להם יום רביעי. זאת ועוד אחרת, כי ענין מוכרח היה להיברא המאורות ביום הרביעי אחרי בריאת הצמחים ביום השלישי כדי ללמדנו בזה אמתת חידוש העולם, כי אילו היה מאמר "יהי מאורות" ביום שלישי ומאמר "תדשא הארץ" ביום רביעי, היה מתבאר מזה קדמות העולם, כי לא היו האילנות והצמחים בעולם מכח המאמר רק מכח המאורות שנבראו כבר שהם המשפיעים כח בכל היוצא מן הארץ, אבל עתה שהקדים "תדשא הארץ" למאמר "יהי מאורות" זה מופת גמור על חידוש העולם, כי בזמן שלא היו מאורות בעולם לפעול בארץ בתנועתם להולידה ולהצמיחה, גזר הש"י "תדשא הארץ" והוציאה פירותיה במאמר, טרם היות כחות המאורות שהן סבה להם בכח הסבה העליונה יתברך. עכ"ד.

אומרת התורה: {שם טז} **ויעש אלהים את שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים את המאור הגדול לְמַמְשַׁלֶּת הַיּוֹם וְאֶת הַמְּאֹרֹת הַקְּטָן לְמַמְשַׁלֶּת הַלַּיְלָה וְאֶת הַכּוֹכָבִים**.

¹ **ברוך שאמר**: שעי"י השמש והירח צומחים הצמחים, כמ"ש {דברים לג, יד} **וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים**; **החינוך** במצוה ת"ג מדבר על שעיר של ר"ח, ובין דבריו הוא אומר שהמון דברים בעולם מתרחשים כאשר יש ירח, וז"ל: "ומפרסם בכל המון העם, נערים עם זקנים, כי כח הלבנה נכר בכל אשר נעשה בארץ, כידוע לכרתי האילנות לבנינות, כי לא יכרתום בזמן שהלבנה בחדושה, עד עבר חמשה ימים או יותר, ויורדי הים גם כן אין מפליגין בה עד אחר חמשה ימים של חדוש הלבנה, וכן נוהרים כל בני אדם מהקיו דם סמוך לחדושה, וכמה מלאכות אחרות קטנות וגדולות צריכות שמירה שלא לעשותם בעוד שהלבנה מתחדשת, עד שיאמרו, שהפשתן שימצא במשרה או בתוך הירח לבשל בחדוש לבנה שהוא לוקה ולא יצלח אחר כן לכל. וכלל ענינים אלה גלויים ונודעים לכל, והאריכות בהם ילדות".

² א, טז.

³ **ברוך שאמר**: שבכל מקום שהתורה כותבת מספר ולא צריך אליו להבנת הכתוב, התורה דורשת שוויון; עיי' בגמרא מסכת יומא (סב, ב) לגבי שני השעירים, ובחומש במדבר (י, א-ב) לגבי הציווי על עשיית החצוצרות.

⁴ **ברוך שאמר**: מדובר כאן עוד לפני שפיצלו אותם א' ליום וא' ללילה, אלא מדובר כאן שהציבו את שניהם לשרת ביום – ולמה צריך שני מאורות ביום?! כי כל דבר שהוא יחיד בבריאה הוא בבחינת אלוקות, וכמ"ש רש"י על הפס' {ב, יח} **ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו וגו'**. שלא יאמרו שתי רשויות הן הקדוש ברוך הוא יחיד בעליונים ואין לו זוג, וזה יחיד בתחתונים ואין לו זוג.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

ככה לא הייתי צריך להסתובב לאחור כל הזמן! ולמה שתי ידיים ולא שלוש – ככה הייתי יכול לגרד בגב כמו שצריך!!! ©

אם ככה, אומר לנו שלמה המלך – **כִּי מֵה הָאָדָם שֶׁיָּבֹא אַחֲרַי הַמֶּלֶךְ אֶת אֲשֶׁר כָּבַר עֲשֹׂהוּ** – מי החוצפן שיבוא בטרוניה על הקב"ה, לאחר שהוא כבר ברא אותו!!

באה הירח, ויש לה הערות לקב"ה! – "אין שני מלכים משמשים בכתר אחד!"

סליחה גברת, מי את בכלל שתבואי בתלונות!! אם 'היצרן' עשה ככה – זה מה שטוב לו, ואם לא טוב לך – את יכולה להתפטר!

ולא רק שהיא אומרת את דעותיה לפני הקב"ה, אלא היא גם מדברת לשון הרע על השמש! – היא הראשונה בבריאה שדיברה לשון הרע, בכך שאמרה "אין שני מלכים משמשים בכתר אחד" – "אני וגברת שמש לא מסתדרים ביחד!"

זה כמו שזוג יגיע לפני בית דין, והבית דין ישאלו את הגברת "תגידי, את מסתדרת עם בעלך", והאישה תגיד "לא", ואז יפנו לבעל וישאלו אותו את אותה שאלה, והוא יענה "כן – אני מסתדר עם אשתי!" ☺

"אז מה את אומרת שאת לא מסתדרת!!!"

"נכון – אנחנו לא מסתדרים!" – "אל תגידי 'אנחנו' לא מסתדרים, תגידי 'אני לא מסתדרת איתו!'"

אותו הדבר עם השמש – לשמש לא היה אכפת כמה מאורות יהיו – מבחינתה היא עושה את רצון הבורא. לעומת הירח שכן היה אכפת לה, וסירבה לשמש ביחד עם השמש.

לפני כעשרים שנה, הלכתי לעירייה וחיכיתי בתור להיכנס לראש העיר ז"ל. לפני שנכנסתי, יצא בדיוק אבא והבן הקטן שלו; פנה הילד לאבא ואמר: "תראה אבא כמה מזכירות יש לראש העיר!" – ענין אותי מאד מה יענה לו האבא;

אמר לו האבא: "מותק שלי, ככול שיש לו יותר מזכירות – סימן שהוא יותר קטן! – לשמש אין כוכבים – כי אף אחד לא יכול להסתכל עליה. לעומתה הירח כ"כ קטנה, עד ששמו לה הרבה 'עוזרים'!" ©

כדי להבין את הדברים, נצטרך ללמוד גמרא אחת וממנה נכנס לגמרא נוספת, ומשם נוכל לסגור את הקצוות:

מספרת הגמרא {מסכת ב"ב עד, א} – **אמר רבה בר בר חנה: אמר לי ההוא טייעא** אותו סוחר ישמעאלי: **תא ואחוי לך בלועי דקרח** בא ואראה לך את המקום שנבלעו בו קרח ועדתו. אזיל הלכתי איתו ו**חזאי תרי בזעי** וראיתי שני בקעים באדמה והוּו קא מפקי קוטרא והיו הבקעים מוציאים עשן. **שקל גבבא דעמרא** נטל הישמעאלי גיזת צמר **ואמשינה במינא** ושרה אותם במים, **ודעציתה בראשה דרומחא** ונעץ אותה בראש הרומח שלו, **ועייליה התם** והכניס אותו לתוך אחד הבקעים **וכי אפיק הוה איחרך איחרוכי** וכאשר הוציאו היתה גיזת הצמר חרוכה. **ועוד אמר לי אותו ישמעאלי: אצית, מאי שמעת** הקשב! מה אתה שומע? **ושמעית דהו אמרין** ושמעתי שהיו אומרים: **שמשא אמת ותורתא אמת והן בעצמם בדאין**. **אמר לי** אותו ישמעאלי בנוגע לאותם בלועים: **כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להבא** כל שלושים יום מחזיר אותם הגיהנום לכאן **כבשר בקלחת** שמהפכים אותו כדי שיתבשל

ליקרו צדיקי בשמיך לכו, ויקראו צדיקים בשמך, שכמה צדיקים ייקראו בשם 'הקטן', כמו שנקראת הלבנה 'המאור הקטן', כגון {עמוס ז-ב} **יעקב הקטן שמואל הקטן** {שמואל א יז-יד} **דוד הקטן**. **חזייה דלא קא מינתבא דעתה** ראה הקב"ה שבכל זאת לא נתיישבה דעתה של הלבנה על שנתמעטה. ולכן **אמר הקב"ה: הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח!** ומבארת הגמרא: **והיינו דאמר ר"ש בן לקיש: מה נשתנה שעיר של קרבן מוסף ראש חדש שנאמר בו {במדבר כח-יא} חטאת לה' מכל שאר שעירי המוספין שנאמר בהם 'חטאת' סתם, בלי 'לה'?** **אמר הקב"ה: שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח** שהוא כביכול חטאת של הקב"ה עצמו.

בואו נלמד את הגמרא הזאת מתחילתה ועד סופה:

מגיעה הירח ואומרת: "ריבוננו של עולם, אין שני מלכים משמשים בכתר אחד" – מי אמר לך את זה???

"יש לה ידע אישי" – ואם נאמר שהיא צודקת. מי אמר לה שהיא מלך – אולי היא בכלל עבד?! – וכבר תמה על כך **הרשב"א**⁵ – "ממה נתרעמה הלבנה, וכי לא ימצאו שני מלכים או שרים או עבדים גדולתן שוה בחצר המלך הגדול?!"

דבר נוסף שלכאורה לא מובן, איזה מין פיצוי נתן לה הקב"ה – "בך יקדשו את החודשים" – נו אז מה, ובשמש יקבעו את השנים, אז איזה מין פיצוי זה – שוב פעם ישמשו שני מלכים בכתר אחד?!

לאחר ה'פיצויים' האלה – מגיע פיצוי נוסף – הקב"ה קורא לה בשם 'קטן' – אבל גם מזה היא לא היתה כ"כ מרוצה. ואז הקב"ה אומר: **"הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח"** – הקב"ה צריך להביא כפרה!! האם יש איזה היעדר/חסרון אצל הקב"ה?! – הירח באה בתלונות והוא צריך להביא כפרה?!

ועוד יש לשאול, אם הקב"ה אוהז שמישהו לא בסדר – אז מי שלא בסדר קובע לעצמו את העונש?! – איזה מורה נותן לתלמיד לבחור את העונש שלו?! – הקב"ה אומר לירח להמעיט את עצמה, איזה מין עונש זה?! איפה מצינו שנברא פלוני מעניש את עצמו – אין דבר כזה בהיסטוריה!

ועוד יש לשאול, למה צריך לפייס אותה כ"כ הרבה – היא עברה עבירה ועוד צריך לפייס אותה?! ואם תשאלו איזו עבירה היא עברה? היא היתה חוצפנית! – מאיפה המקור לכך?

אומר לנו שלמה המלך: {קהלת ב, יב} **כִּי מֵה הָאָדָם שֶׁיָּבֹא אַחֲרַי הַמֶּלֶךְ אֶת אֲשֶׁר כָּבַר עֲשֹׂהוּ** – ובשפה שלנו, כאילו אומר האדם לקב"ה – "מה כבר עשית פה?!" – האם בשר ודם יכול להעז ולומר דבר כזה לקב"ה?!

אומר המדרש {קהלת רבה, פרשה ב, אות יא} – **אמר רבי שמעון בן יוחאי, משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שפנה פלטין** [ארמון] **וכל העוברים ושבים נכנסים לתוכו** לאחר שהוזמנו ע"י המלך – כולם מוזמנים לבקר בארמונו!!! **ואמרו אלו היו עמתיך גבוהים היתה נאה, אלו היו פתליה גבוהים היתה נאה, אלו היתה תקרתה גבוהה היתה נאה**. **שפא יבוא איש ויאמר אלו היו לי שלש ידים או שלש עיניים או שלשה אזנים או שלשה רגלים, היתית נאה** – זה כמו שיבוא בנאדם לקב"ה בטרוניה "ריבוננו של עולם, למה בראת לי שתי עינים בפרונט – למה לא עין אחת בפרונט ועין שניה מאחור – או שתיים בפרונט ואחת מאחור:

⁵ שו"ת הרשב"א ח"ח.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

כה"ג כמו אור בוקר כמ"ש בסימן ד' שאם יהפכו כהונת אהרן כאלו הפכו האור לחושך על כן עמדו שמש וירח דוקא בזבול.

פירוש הדבר, עלו השמש והירח לזבול כדי לומר – או למיכאל או למ"ט [שני המלאכים שמקריבים במרום] – רבותי! אם קורח יוצא לחלוק על משה ואהרן, אהרן לא יהיה כהן וממילא מחר כבר לא תהיה עבודה בבית המקדש, ואם לא תהיה עבודה למטה גם לא תהיה עבודה למעלה! – ולכן עלו השמש והירח לזבול, כדי למנוע את המצב הזה!

בא הספר **נתיבות דעת**, ומביא את דברי הש"ך על התורה:

בפרשת בהעלותך, מצוה הקב"ה על משה ללכת ולפצות את אהרן;

כותב רש"י – **בהעלתך**. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו, כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו⁷, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות.

שאלת השאלה – ולמה ניחמו דוקא בהדלקת המנורה?

כותב השפתי כהן – **בהעלותך** כאילו אמר **בהעלתך**, בזה הוא עילויך, שעל ידך ועל ידי הדלקתך נרות של מטה נדלקין נרות של מעלה שהן למולך, זהו **בהעלתך**, ב"ה בגימטריא שבע, יאירו שבעת הנרות העליונות. וכן שבעה כוכבי לכת שהם חכ"ל שצ"ם אינם מאירים ומנהיגים העולם אלא על ידך.

אומר הספר **נתיבות דעת**, עכשיו תבין למה השמש והירח עלו לזבול – כי אם מחר קורח מנצח, אהרן לא ידליק את המנורה – ואז מה יקרה?! לא יהיה יותר שמש וירח, כי כל הדלקת המנורה של מטה – גורמת להדלקת המאורות של מעלה, ולכן הם יצאו למחות!

כדי להסביר מה מונח בכל ענין הלבנה על קצה המזלג, נצטרך להביא תחילה את דברי **רבינו בחיי** בפרשת פינחס:

אומר **רבינו בחיי**, שיש לנו טעות לגבי בקשת הירח; הירח ביקשה בקשה נפלאה ביותר ואותה הבקשה נתבקשה כבר ביום השני לבריאה!

באה הירח ואמרה לקב"ה: "ריבונו של עולם, בראת שני מאורות; למאור שלי אין אור עצמי, שנאמר "יְהִי [אחד] **מְאֹרֹת** [חסר] **בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם**" – כל האור שיש לי, נובע מהשמש. אבל יש לי בקשה אחת – תן לי שתי וואט – אבל שלי פרטי! © - אני רוצה את האור שלי ממך ולא מהשמש!"

שאלת השאלה – מי ביקש גי"כ בקשה כזאת??

המים התחתונים! ביום השני לבריאה, ביקש הקב"ה להפריד את המים העליונים מהמים התחתונים; מביא **רבינו בחיי** בפרשת ויקרא, מדרש שלא נמצא בידו כיום:

כותב רבינו בחיי [פרשת ויקרא] – ברית כרותה למלח מששת ימי בראשית שהובטחו מים התחתונים ליקרב במלח ונסוך המים בחג, וכן אמרו במדרש: מים התחתונים נקראו מים בוכים.

היטב מכל צדדיו **ואמרי הכי** וכך הם אומרים: **משה ותורתו אמת והן בדיאין**.

לכאורה משמע, שכל ר"ח מהפכים אותם בגיהנום, והשאלה שנשאלת היא, למה דוקא בר"ח ולא סתם דוגמא באמצע החודש?

על מנת לקבל מענה לשאלה, נלך לגמרא נוספת:

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין קי, א; נדרים לט, ב} – **דרש רבא ואמרי לה** ויש אומרים שאמר זאת ר' יצחק: **מאי דכתיב {חבקוק ג-יא} שמש ירח עמד זבולה? שמש וירח בזבול⁶ מאי בעיין מה מבקשים השמש והירח במקום הנקרא 'זבול' שאינו מקומם? והא ברקיע קביעי הלא קבועים הם ב'רקיע', ככתוב {בראשית א, טז-יז} ויתן אותם אלהים ברקיע השמים, ו'זבול' הוא למעלה מ'רקיע'! מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו: רבונו של עולם אם אתה עושה דין לבן עמרם תובע את עלבוננו מעדת קרח ומעניש אותם, אנו מאירים נמשיך להאיר לעולם, ואם לאו – שאין אתה עושה לו דין אין אנו מאירין מכאן ואילך! – ממחר אנחנו בשביטה ללא הגבלת זמן!**

לכאורה לא מובן, למה דוקא השמש והירח החליטו לצאת לשביטה; למה המים לא החליטו לצאת להצפה והאילנות לא החליטו שלא להוציא פירות וכו'? מה בדיוק הקשר של השמש והירח למחלוקת קורח?!

ממשיכה הגמרא ואומרת – **באותה שעה ירה בהן הקב"ה היצים וחניתות** כדי שיצאו ויאירו, וככתוב בהמשך הפסוק: "לאור חֲצִידֵי יְהִלְכוּ וגו'". כלומר, טען כנגדם טענות שעליהן לא היתה להם תשובה, וכך אמר להם: **בכל יום ויום משתחיים לכם ואתם בכל זאת מאירים**; אם כך, שאו קל וחומר בעצמכם: **בכבודי לא מחיתם** לא בטלתם עצמכם מלהאיר כדי למחות על כבודי, שהגוים עובדים לכם כאלילים ומשתחיים לכם, **בכבוד בשר ודם** שהוא בודאי פחות מכבודי, **מחיתם?** למה נזעקתם רק עכשיו? עליכם לצאת ולהמשיך להאיר! **ובכל יום ויום יורין בהן היצין וחניתות ומאירים שנאמר {חבקוק ג-יא} לאור חציד יהלכו וגו'.**

שאלה נוספת שצריכה ביאור, מה בדיוק הם מחפשים בזבול – והרי הקב"ה יושב בערבות ולא בזבול – מה כבר יש שם?

אומרת הגמרא {מסכת חגיגה יב, ב} – **זבול שבו ירושלים ובית המקדש**.

אומרים חז"ל {במדבר רבה, פרשה יב, אות יב} – **אמר רבי סימון בְּשֵׁעָה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, רָמַז לְמַלְאכֵי הַשָּׁרָת שֶׁעָשׂוּ אִף הֵם מִשְׁכָּן, וּבִעֵת שֶׁהוּקַם לְמִטְּוֶן הוּקַם לְמַעְלָן, וְהוּא מִשְׁכָּן הַנֶּעַר שֶׁשְׁמוֹ מִטְּטְרוֹ"ן, שְׁבוּ מִקְרִיב נַפְשוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים לְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמֵי גְלוּתָם, וְלִקְדֹּתָי: אֵת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁמִּשְׁכָּן אַחַר הוּקַם עִמּוֹ, וְכֵן הוּא אוֹמַר (שמות טו, יז): מִכּוֹן לְשִׁבְתָּךְ פְּעַלְתָּ ה' מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ.**

אומר **המהרז"ן** – והענין בזה כמ"ש בחגיגה פרק שני זבול שם בית המקדש בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו, וכמ"ש שלמה בנה בניתי בית זבול לך מכוון לשבתך עולמים שבית המקדש שלמטה כנגד בית המקדש של מעלה שבזבול, וכאן שחלקו על כהונת אהרן כאילו חלקו על בית המקדש של זבול ועל מיכאל כה"ג וע"כ עמדו בזבול לבקש דין, כי אהרן

⁶ **ברוך שאמר**: אומרת הגמרא {מסכת חגיגה יב, ב} – **שבעה רקיעים הם: וילון רקיע שחקים זבול מכוון מעון ערבות.**

⁷ **'ברוך שאמר'**: פרשת שבע שעבר, פרשת נשא, עוסקת בסופה בקרבנות הנשיאים, כאשר כל ראש שבט הביא קרבנות. רק אהרן הכהן – ראש שבט לוי, לא הביא קרבנות ולכן חלשה דעתו.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

התחתונים – הם לא הזכירו במלה אחת את המים העליונים –
 "שיהיה להם לבריאות – שיהיו למעלה! – רצוננו להיות לידך!"

היות והלבנה חטאה בגאווה, אומר הספר **חקרי לב**, לא העניש אותה הקב"ה – ולמה? כי עפ"י דברי **הרמב"ם**, בעל הגאווה אמור לטפל במדה הפסולה הזאת – ואיך? על ידי שיעשה היפך הגאווה – ישפיל עצמו! ולכן אמר לה הקב"ה "לכי ומעטי את עצמך!"

היות והיא רצתה שייכות גדולה יותר לקב"ה, רצה הקב"ה לתת לה מתנה – 'להאיר ביחד עם השמש בבוקר' – ומה אמרה הירח?!! "לא שווה לי!"

אמר לה הקב"ה: "תראי... יקבעו איתך את המועדים...!"

"לא מוכנה!" – גאווה!!!

האורחות צדיקים מביא על כך משל: היה מלך א' שבא לפני קנאי א', ואמר לו: "אתן לך כל מה שתבקש. אבל בתנאי שלחברך אתן כפול!"

אמר לו הקנאי: "אתה יודע מה, תוציא לי עין!" – ומה הוא ירוויח? שלחבר שלו הוא יוציא את שתי העיניים! – טמבל!!!
 תבקש 100 מיליון – מה אכפת לך מה יש לשניי?!! – נכון. אבל הקנאי לא יכול לסבול את זה!

הקב"ה ראה שהירח עדיין לא מרוצה, ולכן אמר: "הביאו עלי כפרה";

כותב החקרי לב – אכן בתחילה "התווכחה" הלבנה עם הבורא ולא רצתה למעט עצמה – וכפי שאמרה הגמרא ב'חולין'. אך ברגע שאמר הקב"ה: "הביאו כפרה עלי" – הבינה פתאום שטעתה...! באותו רגע הסיקה הלבנה מעצמה, שאכן הפריזה על המידה... שהרי פשוט הוא לכל באי עולם, שלא יתכן שהקב"ה צריך 'לכפר' לפני מאן דהו – הס מלהזכיר! משפט זה של הבורא היה כה קיצוני, כה חסר הבנה – עד שהבריקה בלבנה ההכרה שכל דבריה לא היו אלא טעות אחת גדולה; שהקב"ה ענה בנחת לטענותיה לא משום שהיה בהן צדק, אלא משום שנהג עמה במידת הרחמים; משום שברא עולמו לא כדי להרבות את כבודו, אלא כדי להיטיב לארץ ולרחם על מעשיו. עד שמרוב ענוותנו מוכן הוא אפילו להאשים את עצמו, כביכול, כדי לפייס את ברואיו, כדי שלא להענישם ולהעבירם מן העולם.

אם אלה הדברים, נוכל לחזור לקורח:

אומרים לנו חז"ל {מסכת ב"ב, עה, א} – **פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה**.

באים קורח וכל עדתו ואומרים: {במדבר טז, ג} **פני כל העדה כפני קדשים וכתובים ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'?** אמר קורח למשה: "אתה חושב את עצמך 'שמי'?! – כולם קדושים – אנחנו לא צריכים ש'יתאיר' עלינו! אנחנו מקבלים הכל ישירות מהקב"ה!"

אומר **הערוך לנר** {סנהדרין קנ} – והלא נראה תמוה ששמש וירח הנבראים יבקשו להכריע לבוראם ויתרו בהתראה שאם לא יעשה רצונם לא ישמשו עוד שמושם ומה גם שהקב"ה לא כעס עליהם על זה רק באשר שתלו תלונתם בכבוד משה ולא בכבודו. אכן ע"פ דברינו בספר מנחת עני יפורש שהרי קרח ועדתו נתנו עם למחלוקתם על משה במה שאמרו "כל העדה

ולמה נקראו מים בוכים? כי בשעה שחלק הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה התחילו מים התחתונים בוכים, וזהו שכתוב {איוב כח} מבכי נהרות חבש. אמר רבי אבא: בבכי נתפרשו המים התחתונים מן העליונים, אמרו אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו, מה עשו? העיזו פניהם ובקעו תהומות ובקשו לעלות, עד שגער בהן הקב"ה, שנאמר {ישעיה מג} הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, גוער בים ויבשהו {נחום א}, אמר להם הקב"ה: הואיל ולכבודי עשיתן כל כך אין להן רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכם, שנאמר {תהילים צג} מקולות מים רבים אדירים משברי ים⁸, ומה הם אומרים? אדיר במרום ה', ולא עוד אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח ונסוך המים, ועוד דרשו במקום אחר, העולם כולו שלישי מדבר, שלישי ישוב, שלישי ים; עמד ים לפני הקב"ה, אמר לפניו: ריבונו של עולם במדבר נתנה תורה, בישוב נבנה בית המקדש, אני מה תהא עלי? אמר לו: עתידין ישראל שיקריבו מלח על גבי המזבח.

משמע מכאן, שמי שחפץ להתקרב לקב"ה – מקבל מתנה! – דוגמא נוספת לכך, אפשר למצוא במתן תורה:

בשנת 2448 לבריאת העולם, בא הקב"ה לתת תורה לעם ישראל; הגיע הר כרמל ובקש שהתורה תינתן עליו, אמר לו הקב"ה: "אתה גבוה מידי – לא מתאים", הגיע הר תבור ובקש שהתורה תינתן עליו, אמר לו הקב"ה: "אתה לא מתאים לזה". הר סיני שהנמיך את עצמו – זכה ועליו נתנה התורה. אבל היות והר הכרמל והר תבור בקשו שעליהם תינתן התורה, ובכל זאת לא זכו לכך – פיצה אותם הקב"ה שעליהם יהיה קידוש שם שמים; הר הכרמל זכה לכך ע"י מעשה אליהו הנביא בהר הכרמל. והר תבור זכה לכך ע"י המלחמה כנגד סיסרא עם ברק בן אבינועם ודבורה הנביאה;

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, שופטים, רמז מ"ז} – **ההר חמד אלהים לשבתו זה סיני, ואעפ"כ פרע להם הקב"ה שכרם בטירוף שנטרפו ובאו, בתבור נפל סיסרא וחיילותיו ונעשה לישראל בראשו, כיון שנפלו שונאיהם של ישראל נאמר בו "אנכי לה' אנכי אשירה". בסיני נאמר "אנכי", ובתבור נאמר שני פעמים, ובכרמל נתקדש שמו של הקב"ה ונאמר בו "מ"א יח, לט} ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים כנגד אנכי ה' אלהיך.**

באה הירח ואומרת: "ריבונו של עולם, אני רוצה לקבל אור ישירות ממך!" – לכאורה, מגיע לה פרס! – ומה אומר לה הקב"ה?!! "לכי ותמעטי את עצמך!" – לכאורה לא מובן, למה שתמעטי את עצמה, היא אמרה שהיא רוצה להיות קרובה אליך יותר?!

אומר **רבינו בחיי**, לירח היתה בקשה נפלאה. אבל היא השתמשה במלים הלא נכונות; בתוך הבקשה שלה – על הדרך היא פגעה גם בשמש. היא דיברה בשחף ובגאווה – "שאני אקבל ממנה אור?! לא רוצה! אני רוצה ממך!"

איך היתה הירח צריכה להתבטאות? פשוט מאד – "ריבונו של עולם, אני רוצה את האור ממך" – בדיוק כמו שאמרו המים

⁸ **ברוך שאמר**: 'משברי ים', הכוונה לקפיצת הגלים בים – ולמה הם קופצים!! אומר הזוהר הקדוש, בעצם קפיצת הגלים הם מוכיחים לקב"ה שהם רוצים להיות קרובים אליו!

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אומר לנו רבה ב"ר חנה – כל ל' יום הופכים אותם בגיהנום!
– ולמה דוקא בראש חודש?! פשוט מאד, כי ראש חודש זהו הזמן שרואים שהירח מקבלת את האור שלה מהשמש?! – לומר לקורח ועדתו: "אתם רואים איך עובד סדר הבריאה?! – זה הסדר: משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וגו'"

ללמדנו בא הכתוב, שעלינו להמעיט את עצמנו כלפי הבריאה כולה!

{ שמות יב, ב } **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֳדָשִׁים** – המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל, והיא כנגד משה רבינו – ולמה דוקא כנגד משה רבינו?! כי משה רבינו הוא בבחינה של שמש, והוא נבחר לתת ציווי של ירח – ולמה דוקא הוא?

אומר החקרי לב – [משום] שהוא ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה { במדבר יב, ג }.

ולכן רק הוא יכול לתת קידוש החודש – הוא זה שיכול להסביר לירח מהי ענוה¹⁰!

כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' לומר אחרי שה' בתוכם והוא מנהיגם לא צריך למיצוע להנהגה. אכן השקר נראה לכל ע"י השמש והירח כי הלא ה' הוא אור העולם והוא הנותן אור לשמש והשמש נותן אור לירח וכמו שבחר בהם להיות אמצעים לאור הגשמי המאיר על ידו, כן בחר ג"כ באמצעי הרוחני להשפיע אור הקדושה שיוצא ממנו והוא משה ורק על זמן העתיד כשיתוקן העולם עליו נאמר לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנגה הירח לא יאיר לך והה לך ה' לאור עולם וזה מה שטענו השמש והירח אם אתה עושה דין לבן עמרם נצא ואם לאו לא נצא ובזה לא מרדו בהקב"ה כי אמרו שאם אתה עושה דין לבי"ע אז ראינו שצדק קרח בטענתו בתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה', ועל כן גם לאורנו לא יצטרך העולם כי הלא אתה אור העולם ולכן הקב"ה הקפיד רק במה שתלו הדבר במשה כי הלא גם בו מרדו והיה להם לומר אם אתה עושה דין במורדים בך ולזה ירה בהם חצים.

אם ככה, עלינו להשריש לעצמנו שאף א' מאתנו איננו מלך – כולנו עבדים של הקב"ה. ואם כך ננהג, יזכנו הקב"ה לשנה טובה ומאושרת, שנה של עליה בתורה וביראת שמים, שנה שבה נזכה לגאולה השלימה ב"ב אמן ואמן!!!

⁹ **ברוך שאמר**: שבסוף החודש היא נסתרת ולא נראית. אבל בתחילת החודש היא חוזרת בחזרה ואז רואים שהיא מקבלת את אורה מהשמש.

¹⁰ **ברוך שאמר**: וראיה נוספת, כאשר אלדד ומידד נתנבאו במחנה; מה אמר יהושע? { במדבר יא, כח } **אֲדֹנָי מֹשֶׁה פִּלְאָם** – תסגור אותם בכלוב! – ולמה ככה? כי יהושע הוא בבחינת ירח – "אין שבעים נביאים בבת אחת – ריבונו של עולם, זה לא יכול לעבוד ככה"; ומה אמר משה? { שם כט } **וּמִי יִתֵּן כָּל עַם ה' נְבִיאִים** – "אני בסכ"ה שליח של הבורא ית' לעשות רצונו!"

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א